

Skaun kommune
Postboks 74
7358 BØRSA

Saksbehandler, innvalgstelefon
Thomas Møller, 74 16 81 26

Uttalelse til varsel om oppstart med planprogram på høring for kommuneplanens samfunnsdel og arealdel - Skaun kommune

Statsforvalteren har som sektormyndighet mottatt melding om igangsatt arbeid med kommuneplanens samfunnsdel og arealdel i Skaun kommune, og har følgende foreløpige vurdering av planarbeidet og planprogrammet som er på høring:

Overordnede føringer

Kommunen har pekt ut ulike tema og problemstillinger som det skal arbeides videre med. Videre viser kommunen til FNs bærekraftsmål og i tillegg andre regionale og lokale planer og føringer. Dette vurderer vi som et godt og relevant utgangspunkt. Statsforvalteren mener at det er viktig at kommunen basert på dette arbeidet, evner å konkretisere strategier og mål som er så konkrete at det resulterer i et styringsdyktig dokument. Samfunnsplanen bør inneholde målbare indikatorer slik at kommunen kan måle utviklingen, og dermed se hvilke tiltak som må settes inn.

Vi kan ikke se at en bærekraftig kommuneøkonomi er tatt med som tema i høringsutkastet. Statsforvalteren vil løfte fram viktigheten av å velge strategier som er med å opprettholde en bærekraftig kommuneøkonomi. Dette er en forutsetning for å kunne tilby gode tjenester i kommunen, og kanskje spesielt viktig nå i årene som kommer med tanke på utvikling i folketall og demografi. En bærekraftig økonomi er et viktig utgangspunkt for kommunens handlingsrom, og vil derfor virke inn på de fleste strategier og delmål. Det vil styrket planprogrammet å ta dette med som et overordnet mål.

Landbruk

SAMFUNNSDELEN

Samfunnsplanen er et viktig verktøy for å fremheve hvilke tanker kommunen har om å opprettholde og utvikle landbruket i kommunen framover. Vi er opptatt av at kommunen i sitt kommuneplanverk legger gode og langsiktige strategier for landbruket i kommunen.

Som det fremgår av forslag til planprogram, har befolkningsveksten i Skaun medført at kommunen har gått fra å være en landbruks- og industribygd til å bli en pendlerkommune. Kommunen har fremdeles store landbruksressurser, og landbruket vil uansett være viktig. Både jordbruk, skogbruk,

utmarks- og arealforvaltning representerer viktige forutsetninger og grunnlag for utvikling i kommunen. Arbeidet med arealstrategien blir viktig som grunnlag for rulleringen av arealdelen, og bør gi rammer for hvor veksten skal skje og hvilke områder/verdier som skal skjermes og ivaretas på sikt. Vi legger til grunn at jordvern blir et viktig premiss i dette arbeidet.

I tillegg til å ta vare på ressursgrunnlaget, vil det være viktig å ivareta den menneskelige innsatsfaktoren i landbruket. Strukturrasjonaliseringen i landbruket har ført til færre og større enheter. Landbruksproduksjonen må imidlertid skje der dyrkajorda og produksjonsgrunnlaget ligger. Framtiden for bygdene vil i stor grad avhenge av at man klarer å opprettholde et aktivt landbruk og at man får utnyttet potensialet som er knyttet til både tradisjonell landbruksdrift og til utvikling av lønnsomme tilleggsnæringer. Vi anbefaler at denne dimensjonen drøftes i det videre arbeidet.

AREALDELEN

Noen av problemstillingene som løftes fram for det videre planarbeidet er hvilke veivalg Skaun skal ta i forholdet mellom vekst og vern, og hvordan kommunen kan redusere sitt klimaavtrykk samt ivareta miljø og kulturlandskap. Dette er et godt utgangspunkt for å kunne ta veloverveide og framtidsrettede valg for arealbruken.

SPR-BATP: Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (SPR-BATP) skal legges til grunn for kommunens arealplanlegging, og vil vektlegges i vår vurdering av planen når den kommer på høring. Det er generelt et sterkt press på arealene og det er viktig at det legges til grunn mål om en høy arealutnyttning ved vurdering av behov for nye utbyggingsområder. Statsforvalteren viser til at en god arealutnyttelse i tettstedene kan bidra til å spare natur- og landbruksområder og sikre omkringliggende jordressurser i et langsiktig perspektiv. Ut fra dette forventer Statsforvalteren at det i rulleringen foretas en grundig gjennomgang av kravene til utnyttelsesgrad, herunder boligtetthet samt parkeringsbestemmelser (inkl. begrensninger overflateparkering til et minimum). Det er viktig at det settes krav både til eksisterende og nye områder. For å redusere det totale arealbehovet er det også viktig at fortetningspotensialet i eksisterende utbyggingsområder realiseres før man tar i bruk nye areal. Vurderinger i den forbindelse må fremgå av planforslaget.

Jordvern: I planarbeidet skal det også ses på hvilke av FNs bærekraftsmål som er relevante for Skaun. Vi viser i den sammenheng til brev fra landbruks- og matminister og kommunal- og moderniseringsminister den 8.1.2021, hvor det ble understreket at jordvern er en viktig del av arbeidet for å bl.a. nå bærekraftmålene om å utrydde sult, oppnå matsikkerhet og utvikle bærekraftige byer og lokalsamfunn. I etterkant av dette har vi også fått et innskjerpet jordvernmål, gjennom Nasjonal jordvernstrategi fra juni 2021. Her er det en målsetting om at den årlige omdisponeringen av dyrka mark skal være maksimalt 3000 daa, og at dette målet skal nås innen 2025. Ut fra dette må kommunene være svært kritiske til nedbygging av jordbruksareal. Statsforvalteren vil påpeke at det skal være samfunnsinteresser av stor vekt som ligger til grunn for omdisponering av dyrka mark. I tillegg er det viktig at det vurderes alternativer. Statsforvalteren vil også understreke at den dyrkbare jorda er en del av det totale ressursgrunnlaget, som er viktig å ivareta. Ut fra ovenfornevnte vil vi allerede nå signalisere at vi vil ha en streng holdning til nedbygging av jordbruksareal.

Miljørevisjon: Vi merker oss at avsatte arealer til boligbygging som ikke er regulert siden forrige rullering skal vurderes på nytt. Dette er positivt, særlig ut fra at det ved forrige kommuneplanrullering ble avsatt svært store jordbruksarealer til utbyggingsformål. Per i dag er fortsatt en del av dette ubebygget. En slik miljørevisjon er også i samsvar med forslag til regional plan

for arealbruk som angir at kommunen skal gjøre en ny vurdering av dyrka eller dyrkbar mark avsatt til utbyggingsformål ved rullering av KPA. Videre at dersom det finnes mer bærekraftige alternativer skal disse velges, og at en eventuell videreføring skal begrunnes. Generelt er det viktig at arealavklaringene baserer seg på et arealregnskap som viser utbyggingspotensialet i gjeldende planer sammen med beregnet behov.

Langsiktig grense: Kommunen er opptatt av å drøfte hvordan landbruksarealene, som er utsatt for press pga. høy vekst, kan bevares for framtidige generasjoner, og det fremgår at kommunen skal vurdere en «grønn strek» i plankartet. Dette kan være et godt virkemiddel for å sikre en langsiktig grense mellom sentrumsområdene og omkringliggende LNFR-områder. Statsforvalteren er imidlertid opptatt av at dersom det trekkes slike langsiktige grenser for by- og tettstedsområder, så må grensen settes slik at jordressurser og viktige naturverdier holdes utenfor.

Jordflytting: Det fremgår at det skal ses på mottaksareal for jordflytting. Jordflytting som kompensierende tiltak kan kun brukes for tilfeller med sterke samfunnsinteresser og der det er umulig å unngå omdisponering. Ut fra de skjerpede føringene for jordvernet, jf. ovenfor, vurderer vi at dette behovet ikke vil være veldig stort. Like fullt, for de områdene det faktisk er aktuelt, så er det sentralt at jordflyttingen sikres i overordnet plan. Da er det hensiktsmessig å på et tidlig tidspunkt vurdere hvilke arealer som kan være egnet til å etablere nytt jordbruksareal. I tillegg er det viktig at bestemmelsene sikrer at matjordressursen ivaretas på best mulig måte, og at det utarbeides en matjordplan. Her er vi opptatt av at større arealer erstattes med nytt jordbruksareal etablert på ikke dyrkbar jord, slik at det totale arealet med dyrka og dyrkbar jord i regionen opprettholdes.

Skogressurser, inklusive karbonfangst: I tillegg til å styre unna dyrka mark, henstiller vi også til å minimere inngrep i skogressurser. Ved forslag om permanent omdisponering av skogsmark er det viktig å beskrive tapt karbonfangst. Vi viser her til Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning som skal legges til grunn for arbeidet. Eventuelle negative konsekvenser for skogbrukets verdiskaping og karbonfangst kan reduseres ved å iverksette avbøtende tiltak slik at tapt karbonopptak kan kompenseres med økt opptak på andre skogareal. Statsforvalteren mener at dette må tas inn i planleggingen, og viser til at retningslinjene påpeker at slike avbøtende tiltak skal vurderes. Det blir altså viktig å redusere inngrepet i produktive arealer generelt. Dette underbygger viktigheten av å bygge innover og utnytte eksisterende utbyggingsområder godt, før man eventuelt tar i bruk nye areal.

LNFR-bestemmelsene: Statsforvalteren vil understreke at det er viktig at bestemmelsene for LNFR blir tydelige og innenfor det loven åpner for. I den forbindelse vil vi minne om muligheten til å utarbeide bestemmelser om landbrukets bygninger og anlegg. Her kan også landbruket utfordres til å ta jordvernansvar, gjennom bestemmelser som eksempelvis at nødvendige driftsbygninger ikke skal legge beslag på dyrka mark så lenge alternativ lokalisering er mulig.

Utredningskrav:

I forslag til planprogram er det oppført noen eksempler på tema og problemstillinger som *kan* vurderes i forbindelse med arealdelen. Statsforvalteren vil understreke at det er viktig at planprogrammet blir etterprøvbart, med en oversikt over hvilke utredningstema som *skal* inngå – og hvordan det skal gjøres. For landbruk er ikke dette spesifisert konkret utover «mottaksareal for jordflytting og bruk av markslagskart».

For eventuelle forslag om inngrep i jord-, skog- og beiteressurser er det viktig at følgende utredes:

- Arealomfang (permanent og midlertidig)

- Arealkvalitet: Jordens og skogens produksjonsevne, samt beitekvalitet
- Driftsmessige konsekvenser, arronderingsmessige forhold før og etter tiltak
- Indirekte konsekvenser
 - o press mot tilgrensende landbruksområder
 - o vekstretning
 - o adkomst til tilgrensende landbruksområder
- Konsekvenser for kulturlandskap
- Eventuelle avbøtende tiltak

Klima og miljø

Samfunnsdelen og arealdelen skal være sammenkoplede ved at arealdelen gjenspeiler målene i samfunnsdelen. I arbeidet med samfunnsdelen av kommuneplanen skal det blant annet arbeides med arealstrategier. Det er bra.

Skaun kommune er en del av Trondheimsregionen, og grenser inn mot byvekstområdet. Kommunen opplever befolkningsvekst, det er viktig at det arbeides kontinuerlig med å legge til rette for å redusere andelen bilreiser innad i kommunen, og spesielt også inn mot byområdet. Samtidig må det arbeides med å øke andelen av reisende som går, sykler og benytter kollektivtransport i hverdagen. Det må legges vekt på at utbyggingsmønsteret og transportsystemene fremmer kompakte tettsteder med korte avstander mellom ulike gjøremål, høy arealutnyttelse, og med eventuell fortetting og transformasjon. Samarbeid med andre offentlige aktører på disse områdene er viktig. De statlige planretningslinjene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging er relevante i arbeidet. Ivaretagelse av naturmangfold er en av de viktigste arealutfordringene i vår tid, og er relevant for flere av FN's bærekraftsmål. Arealstrategiene og konsekvensutredningene bør derfor sikre at naturmangfold i sjø, i vassdrag og på land blir ivaretatt for fremtiden. Alle offentlige beslutninger som berører natur- og miljø, skal vurderes etter prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12. Vi ber om at temaet naturmangfold løftes frem i planprogrammet.

Skaun kommune har en del strandlinje, de statlige planretningslinjene for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen må benyttes i planarbeidet, jf. kapittel 6 i retningslinjene. Skaun kommune ligger i sone 2 hvor presset på arealene i strandsonen er stort, jf. kapittel 9.

Klima er nevnt i planprogrammet, vi minner om de statlige planretningslinjene for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

For planer med krav om konsekvensutredning framgår utredningskravene av KU-forskriften og egne veiledere, og skal fastsettes i planprogram. Dersom dette ikke er fulgt opp i overordnet plan, gir det grunnlag for å vurdere innsigelser. Vi viser til rundskriv T-2/16. *Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis.*

Viktige tema på klima – og miljøområdet som vi ikke kan se er nevnt i planprogrammet er: forurenset grunn, støy, luftkvalitet, transport, vannmiljøkvalitet, naturmangfold, økosystemtjenester og landskap.

Vi viser til veileder for konsekvensutredninger for kommuneplanens arealdel T-1493 utarbeidet av Miljøverndepartementet, som bør benyttes i arbeidet. Det finnes også anerkjent metode for konsekvensutredninger på klima- og miljøområdet, veileder M-1941, på Miljødirektoratet sine nettsider.

Vi minner om at det er viktig å sette av nok tid til hele prosessen med det overordnede planarbeidet, for å få den gode kvaliteten. Den samlede kommuneplanen med samfunnsdel og arealdel vil legge grunnlaget for all videre aktivitet i kommunen.

Helse og omsorg og Barn og unge

Planprogrammet har en god balanse mellom kommunens rolle som samfunnsutvikler på bred front og rollen som tjenesteyter. Stikkord som tidlig innsats for utsatte barn og unge, inkludering i arbeidslivet, forebygging av utenforskap, stedsutvikling og folkehelsearbeid, viser tema som skal konkretiseres videre i mål og strategier i samfunnsdelen. Utfordringsbildet må bygge på kunnskapsgrunnlaget. Kommunen har nevnt folkehelse under utredningsbehov, men vi minner likevel om at det (jf. folkehelseloven) må finnes et oppdatert oversiktsdokument for helsetilstanden i befolkningen og lokale påvirkningsfaktorer for helse. Andre kilder til kunnskapsgrunnlag for tjenesteutvikling og folkehelsearbeid kan være tall som hentes fra kommunens egne tjenester, fra vedtak som fattes, fra FHI sine kommuneprofiler for oppvekst og folkehelse og i Trøndelag har HUNT en stadig økende database med statistikk. Nyttig statistikk ligger også på [Ressursportalen.no](https://ressursportalen.no), og på SSB/KOSTRA. Hovedtrekk i den demografiske utviklingen er beskrevet, og må brukes aktivt også ved oppdateringen av de nå utgåtte sektorplanene for helse og omsorg og barnehage og skole. (Begge har oppgitt planperiode 2014-2018.)

Omtalen av medvirkning lover godt for innbyggerinvolveringen. *Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen* legger føringer om at det skal legges til rette for at barn og unge skal få medvirke.

Det kan oppnås god sammenheng i planverket når samfunnsdelen med arealstrategi utarbeides først, og kan legge grunnlaget for arealdelen og etter hvert oppdaterte sektorplaner. Planprogrammet viser at kommunen aktivt vil bruke arealplanleggingen som verktøy for å oppnå ønsket samfunnsutvikling.

Planprogrammet viser til de fire hovedtema i nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, men det kan med fordel tas inn også andre sentrale nasjonale føringer som Oppvekstreformen og Leve hele livet.

Oppvekstreformen, skoler og barnehager.

Oppvekstreformen trådte i kraft 1. januar 2022. Den gir forventninger om at alle relevante sektorer skal være tydelig koblet på arbeidet med identifisering og innsats for utsatte barn og unge, før de får behov for ordinære barnevernstjenester. Oppvekstreformen innebærer økt finansierings- og fagansvar for kommunene. Arbeidet med oppvekstreformen bør være tydelig forankret i samfunnsdelen.

Reformen tydeliggjør at kommunens ansvar for barn og ungdom går lenger enn kun å handle om rollen som skole- og barnehageeier, samt som tjenesteyter til de mest utsatte. Barn og unge har barnehage og skole som sin hverdagsarena, og kommunen kan her fange opp de som har behov for oppfølging/tjenester. I tillegg skal barn og unge få kunnskap og utvikling som legger grunnlag for arbeidsliv og livsmestring. Da må kommunen arbeide aktivt med Fagfornyelsen og oppfølgingen av Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Som premissleverandør for planverket kan samfunnsdelen legge føringer.

Frivilligheten omtales i planprogrammet og gir viktige bidrag til oppvekstvilkårene, og kommunen kan ved samarbeid med lag og organisasjoner styrke bidraget fra disse.

Leve hele livet:

Arbeidet for å utvikle et aldersvennlig samfunn beskrives i [Meld. St.15 «Leve hele livet»](#). Arbeidet for et aldersvennlig samfunn skal bidra til at flest mulig kan greie seg selv lengst mulig, uten tjenesteyting. For å lykkes med dette må kommunen forankre føringene i reformen i planverket. Tildeling fra statlige tilskuddsordninger, kan fremover bli knyttet til at kommunen har forankret arbeidet med Leve hele livet i sine planer. Mer informasjon om Leve hele livet kan fås hos det regionale støtteapparatet ved Statsforvalteren.

Leve hele livet handler ikke kun om helse- og omsorgstjenester, men om hvordan samfunnet som helhet kan utvikles slik at befolkningen får best mulig helse og kan mestre hverdagen på egenhånd. Slik skal det sikres bærekraft i helse- og omsorgstjenestene, når andelen eldre i befolkninger øker i årene fremover. Selv om Skaun har en ung befolkning, vil det som beskrevet i planprogrammet bli en økning i andelen eldre og relativt sett færre i yrkesaktiv alder.

Arealplanleggingen kan gi gode bidrag til aldersvennlig samfunns- og stedsutvikling ved å legge til rette for tettsteder og bygdesenter med korte avstander mellom boliger, handel, tjenesteyting og servicetjenester. Gjennom arealplanleggingen styres hvor folk skal bo og hvor ulike private og kommunale virksomheter skal drives. Transformasjonen til et aldersvennlig samfunn er en prosess, og gevinster knyttet til arealbruken realiseres over tid. Grunnlaget legges gjennom kommuneplanens arealdel.

Å løse ressurs- og bemanningsutfordringen for tjenestene til de eldre, kan bidra til at kommunen også kan opprettholde ønsket kvalitet for andre tjenesteområder, som allmennlegetjenesten, legevakt, helsestasjon/skolehelsetjenesten, svangerskapsomsorgen, tjenestene i botiltak, samt rus-/psykisk helsearbeid, inkludert arbeidet med forebygging av selvmord. Kommunens arbeid med å forebygge, avdekke og avverge vold og overgrep i nære relasjoner bør også ha en forankring på øverste plannivå.

Universell utforming (UU):

Prinsippet om UU er nedfelt i formålsparagrafen i plan- og bygningsloven og skal ivaretas i planleggingen. Det gir særlig grunn til oppmerksomhet på å sikre universell UU av adkomstarealer og andre utearealer, både felles uteoppholdsarealer og offentlige uterom. Selv om mye knyttet til UU, av spesielt bebyggelsen, er sikret gjennom TEK 17, bør det for bevisstgjøring i den mer helhetlige planleggingen stilles krav i arealdelens bestemmelser. God tilgjengelighet handler like mye om plassering av ulike arealformål i forhold til hverandre, som den rent tekniske utformingen. I 2021 ble det utgitt en [veileder om universell utforming i planlegging](#). UU bør være et tema også i samfunnsdelen, og som grunnlag for planleggingen bør det finnes et kunnskapsgrunnlag med oversikt over status for UU i kommunen. Dette kan omfatte både utformingen av adkomst og utearealer, og kommunens egen bygningsmasse.

Boligsosialt arbeid:

Kommunen er den viktigste aktøren i det boligsosiale arbeidet. Særlig kan dette knyttes til kommunens vedtak om arealdisponering. Gjennom arealdelen, samt områdeplaner og detaljreguleringsplaner, må kommunen ta en aktiv rolle og styre, slik at nye boliger tilpasses behovet. De overordnede føringer bør forankres i samfunnsdelen og arealstrategien.

Kunnskapsgrunnlaget må være en oversikt over hvilke boliger det er behov for, slik at det kan bygges rett type boliger på rett sted og med gode nærmiljøkvaliteter. Dette ansvaret er tydeliggjort i forslaget til ny boligsosial lov og den strategien for det boligsosiale arbeidet *Alle trenger et trygt hjem*. Gjennom bestemmelsene kan kommunen styre aktivt både boligtype, størrelse, utforming og andre kvaliteter. Kommunen oppfordres særlig til å vurdere hvordan utsatte grupper på boligmarkedet kan få sitt boligbehov dekket. I oversiktsarbeidet kan [Husbankens boligsosiale monitor](#) være nyttig.

Arealdelen må ha tydelig styring av hvor, og med hvilke forutsetninger, det tillates spredt boligbygging. Dette gir forutsigbarhet. Hensynet til folkehelse og oppvekstvilkår, bør inngå i vurderingen, herunder avstand til skole/barnehage, trafikksikkerhet, tilgang til fritidsaktiviteter og sosiale møteplasser, samt kontakt med andre barn og unge.

Folkehelse:

Arealplanleggingen er et viktig verktøy i kommunens folkehelsearbeid. De fysiske omgivelsene er arenaen for befolkningens liv, og påvirker adferd og valg i hverdagen. Særlig bør hverdagsaktivitet og mulighet for sosial kontakt prioriteres. Dette kan skje på arenaer for kultur og idrett, samt andre sosiale møteplasser. Slike arenaer er elementer i god stedsutvikling. Også for andre folkehelse tema er arealdelen et svært viktig verktøy. Grønnstruktur i og rundt boligområder og større rekreasjonsområder/friluftsområder kan gjennom arealdelen utvikles og gis beskyttelse mot nedbygging. Den overordnede arealplanleggingen er den beste arenaen for å se sammenhenger, etablere korridorer og sikre tilstrekkelig omfang. Arealdelen bør ha tydelige føringer for nærmiljøkvaliteter, inkludert størrelse og kvalitet på uteoppholdsareal og lekeplasser, støy, luftkvalitet og tilgang til sol.

Trafikksikkerhet og tilrettelegging for alternativ transport:

Gang- og sykkelveier gir bidrag i folkehelsearbeidet og for barn og unges oppvekstvilkår. Det er også en føring i SPR-BATP. Temaet skal vurderes i KU. Kommunen kan bedre trafikksikkerheten ved å kombinere holdningsskapende arbeid med arealbeslutninger, som gjør det tryggere for både kjørende og myke trafikanter.

Deponier:

Arealdelen bør inneholde oversikt over eventuelle nedlagte avfallsdeponier. Miljødirektoratet har utgitt en ny veileder om bygging på og i randsonen til deponier.

Støy:

Konkrete og gode støybestemmelser til arealdelen, kan gi ryddigere og mer entydige bestemmelser ved detaljregulering og bidra til å unngå innsigelser. Bestemmelsene må angi utredningskrav for reguleringsplaner hvor støyfølsom bebyggelse etableres i støyutsatte områder, og når det skal reguleres for støyfølsom virksomhet eller etableres støyende anlegg. Bestemmelsene må angi ved hvilke desibegrenser støyfølsom bebyggelse kan etableres, og det må være eksplisitt hvilke kvalitetskrav som gjelder. Eksempler er tilgang til stille side og stille egnet uteoppholdsareal for boliger, skoler og barnehager.

Støyretningslinjen kom i revidert versjon i år T 1442/2021. Grenseverdiene er like, men tabeller og kapittel har fått nye nummer. Det er også innført et skille mellom stille side og dempet fasade. Dette kan være relevant hvor boenheter vender ensidig mot støysone. Det er også innført et skille mellom øvre og nedre del av gul støysone, og tatt inn behov for å plassere soverom mot stille side i øvre del.

Støysoner må synliggjøres i arealdelen på egnet måte. Dette kan gjøres som temakart/eget kartlag. Kommunen må vurdere om det er behov for å innhente kartgrunnlag med støysoner fra

virksomheter med støykilder. Ved to eller flere støykilder som overlapper, må det beregnes sumstøy. Kommunen skal i slike situasjoner vurdere om støygrensene skal reduseres med inntil 3dB. Dette kan være relevant i enkeltplaner, og føringene bør legges fra kommuneplannivået.

Samfunnssikkerhet

Samfunnsdelen

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 påpeker at trygg samfunnsutvikling skal gjøres både gjennom beredskapsplanlegging etter sivilbeskyttelsesloven og i samfunns- og arealplanleggingen. Sivilbeskyttelsesloven og forskrift om kommunal beredskapsplikt sier at kommunen er forpliktet til å utarbeide en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse som skal gi en oversikt over kommunen sine utfordringer knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap, nå og i fremtiden. Iht. sivilbeskyttelsesloven § 14 skal kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse legges til grunn for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, herunder ved utarbeiding av planer etter plan- og bygningsloven.

Kommunen skal videre jobbe helhetlig og systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap, og på bakgrunn av helhetlig ROS-analyse utarbeide langsiktige mål, strategier, prioriteringer og plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet, jf. krav i forskrift om kommunal beredskapsplikt § 3. Kommuneplanens overordnede planer er derfor en viktig arena for å løfte opp både utfordringer innenfor samfunnssikkerhet og beredskap, samt peke på hvordan kommunen skal håndtere disse.

Statsforvalteren forventer at kommunens helhetlige ROS-analyse inngår i kunnskapsgrunnlaget i utarbeidelsen av kommuneplanens samfunnsdel. Planen bør videre si noe konkret om kommunens utfordringer knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap. Dette bør omtales i planen med en kort beskrivelse av de utfordringer kommunen står overfor og hvordan de eventuelt vil påvirke kommunens sine satsingsområder og prioriteringer.

Iht. statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning skal kommuneplanens samfunnsdel inkludere en overordnet vurdering av om klimaendringer vil påvirke langsiktige utfordringer, mål og strategier. I kommuneplanens samfunns- og handlingsdel, samt andre relevante planer, bør kommunen basert på lokale forhold, videre vurdere hvordan endringer i klima kan påvirke blant annet samfunnssikkerhet og kritisk infrastruktur og hvordan dette skal følges opp.

Arealdelen

På overordnet plannivå har planmyndigheten god mulighet til å se farer og behov for sikringstiltak i et helhetlig perspektiv. Kommunen skal i kommuneplanens arealdel gi et godt oversiktsbilde over hva som er de samfunnssikkerhetsmessige utfordringene knyttet til arealene i kommunen. Videre er det viktig å avklare hensynet til samfunnssikkerhet tidlig i planprosessen for å hindre videre ressurskrevende planlegging som likevel ikke lar seg realisere. Kommuneplanen skal gi rammer og retningslinjer for nye utbyggingsformål og fremtidig arealbruk. Disse bør være forutsigbare når det foreslås områder for fremtidig utbygging, slik at risiko- og sårbarhetsforhold kan vurderes. Krav om ROS-analyse gjelder alle planer for utbygging iht. plan- og bygningsloven § 4-3. I kommuneplanens arealdel skal derfor ROS-analyse gjennomføres. Forskrift om konsekvensutredning stiller videre krav til bruk av ROS-analyse som metode når samfunnssikkerhet skal vurderes. Analysen skal danne grunnlag for videre arealplanprosesser på alle nivå, og skal inngå som en av forutsetningene for arbeidet med kommuneplanen.

I ROS-analysen skal risiko og sårbarhet vurderes med sannsynlighet og konsekvens. Det skal videre gjøres en vurdering av både eksisterende risiko knyttet til arealene i seg selv, og hvordan en utbygging kan påvirke risikobildet. ROS-analysen benyttes til å vurdere om aktuelle områder er egnet til utbygging, eller om andre områder må vurderes. Dersom det ikke er krav om reguleringsplan må ROS-analysen vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som er av betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformål, samt om utbyggingen kan medføre endringer i risiko- og sårbarhetsforhold.

Det vil være relevant å bruke kommunenes helhetlige ROS-analyse som del av grunnlagsmaterialet i arbeidet med samfunnssikkerhet i kommuneplanens arealdel. Videre er det viktig å benytte de verktøyene som er relevante i plan- og bygningsloven for å sikre at hensyn til samfunnssikkerhet blir ivaretatt. Eksempler på dette er hensynssoner, planbestemmelser og arealformål. Kjente faresoner bør markeres som hensynssoner i plankartet, og det skal da knyttes særlige bestemmelser til tiltak i slike områder.

Naturfarer som flom og skred kan være sentralt i kommunens risikobilde knyttet til arealdisponering. I tillegg er det også relevant å vurdere eventuelt virksomhetsbasert risiko som kan påvirke arealbruk, som f.eks. ulykker/utslipp knyttet til industri, brann, og naturrisiko som skogbrann. Videre er det viktig at kommunen vurderer hvordan endringer i klimaet vil påvirke sårbarheten i kommunen. Eksempler på dette kan være ekstrem vind, intense nedbørsperioder mm., med vurderinger av konsekvenser og aktuelle tiltak.

Iht. statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning må kommuneplanens arealdel brukes aktivt for å oppnå en samlet arealdisponering som ivaretar hensynet til et klima i endring. Videre sier SPR at det i planprogrammet skal gjøres en vurdering av om hensynet til et endret klima innebærer behov for oppheving eller revisjon av gjeldende reguleringsplaner.

Hvordan hensyn til samfunnssikkerhet skal ivretas i arealplanlegging er beskrevet i DSB sin veileder [Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging](#) (2017). Se også sjekklister i vedlegg 5 for eksempler på uønskede hendelser og lenker til nyttig regelverk. Videre påpeker KMDs «Rundskriv H-5/18, [Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling](#)» at hensynet til samfunnssikkerhet skal være førende for arbeidet med kommuneplanens arealdel og viser hvordan hensynet til samfunnssikkerhet kan ivretas i slike planer.

Gravplass, faglige råd ved oppstart av kommuneplaner

Gravplassen skal holdes i hevd og forvaltes med den orden og verdighet som dens egenart tilsier.

Kommunen skal sørge for at det er tilstrekkelig areal til gravplass. I hver kommune skal det være en eller flere gravplasser av en slik størrelse at det til enhver tid er ledige graver for minst 3 % av kommunens befolkning, jf. gravplassforskriften § 2 første ledd. Gravplassene bør ligge der folk bor, blant annet av hensyn til etterlatte og besøkende. Behovet for utvidelser må bli vurdert i relasjon til forventet befolkningstall og -sammensetning. På eksisterende gravplasser bør det legges til rette for gjenbruk av graver i den grad det er mulig.

Vi anbefaler at det utarbeides en gravplassmelding (temaplan). En gravplassmelding er en samlet melding om status for gravplassene i en kommune og en plan for utvikling av disse, og kan være et nyttig dokument i arbeidet med ny kommuneplan. Her kan blant annet det forventede arealbehovet for gravplassene i kommunen bli vurdert, behovet for tilrettelagte graver, universell utforming og vedlikeholdsbehov. Les mer om gravplassmeldinger på gravplassveileder.no.

Generelle føringer for arealplanen:

- Regulert areal til ny gravplass eller utvidelse av gravplass skal om mulig også omfatte en buffersone mellom gravplassareal og naboskap. Gravplass skal skjermes mot støy i samsvar med gjeldende retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging. Ingen kan ha veirett over gravplass, det kan heller ikke være noen former for luftstrek. Ved avsetting av nytt gravplassareal, vær oppmerksom på om grunnforholdene er egnet til gravlegging og om det er nødvendig med masseforbedrende tiltak.
- Gravplass inngår ofte i et område med fredet/listeført kirke eller andre verneverdige kulturminner, kulturmiljøer og landskap, slik at gravplassen/kirkestedet som hovedregel skal avsettes som hensynssone.
- Det kan være hensiktsmessig å benytte arealformålet «grav- og urnelund» istedenfor «offentlig eller privat tjenesteyting». Gravplassen er i praksis vanskelig å benytte eller omregulere til andre formål.

Se også gravplassloven, [gravplassforskriften](#), [Rundskriv Q-06/2020 Forvaltning av kirke, gravplass og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø](#) (Barne- og familiedepartementet og Klima- og Miljødepartementet) og [Gravplassveilederen](#).

Videre arbeid

Statsforvalteren gjør oppmerksom på at dette er en veiledende uttalelse basert på de opplysningene som fremkommer av oppstartsvarselet. Statsforvalteren vil komme tilbake med en endelig uttalelse når planen sendes på høring.

- Statsforvalteren ønsker å oppnå best mulig dialog og tidlig avklaring av nasjonale og viktige regionale interesser. Statsforvalteren oppfordrer kommunene til å benytte seg av regionalt planforum som en arena for dette. Saker meldes inn til Trøndelag fylkeskommune på postmottak@trondelagfylke.no.
- Ønsker kommunen avklaringer under utarbeidelse av planforslaget er det mulig å ta kontakt med Statsforvalterens fagavdelinger eller saksbehandler på kommunal- og justisavdelingen. Se kontakliste.
- Kartverket tilbyr kvalitetssikring av arealplaner etter plan- og bygningsloven og vi minner om at det ved høring sendes ett eksemplar av SOSI-fil og pdf-fil til Kartverket Trøndelag på e-post: plantrondelag@kartverket.no

Med hilsen

Trude Mathisen (e.f.)
seksjonsleder
Kommunal- og justisavdelingen

Thomas Møller
seniorrådgiver
Kommunal- og justisavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Statens vegvesen	Postboks 1010 Nordre Ål	2605	LILLEHAMMER
Trøndelag fylkeskommune	Fylkets hus, Postboks 2560	7735	STEINKJER

Saksbehandlere:

Kommunal og justis: Thomas Møller – 74 16 81 26

Klima og miljø: Kjersti Dalen Stæhli – 73 19 92 18

Landbruk: Margrethe Halsan – 73 19 92 73

Samfunnssikkerhet: Lars Petter Løkken – 74 16 81 76

Oppvekst og Velferd, Helse og omsorg: Frode Engtrø – 73 19 93 18

Gravplass: Hege Alice Granøe – 33 37 23 29